

Nattergalevej

(Holbæk vest / 1957)

Fuglekvarteret (i folkemunde 'Pipkvarteret').
Og Fiskeren sagde: "Herre Gud, hvor det er kønt". "Men nattergalen er dog det allerbedste!" stod der skrevet.

Alle burde kunne nikke genkendende til disse citater fra H. C. Andersens 'Nattergalen'.

Her er der jo tale om primadonnaen blandt vore sangfugle.

Gammeldansk 'naktegale', 'den, der galer (synger) om natten'.

Nattergalen er meget undseelig i sin fjerdragt, svær at få øje på, men ikke særlig sky.

Der er skrevet bøger om dens sang, der lyder fra maj til Skt. Hans, hvor ungerne er fra reden. Den synger også om dagen, men da drukner sangen i fuglekoret.

Husk også den gamle folkeviser – reprise både ved Grundtvig og Henrik Hertz: 'Jeg gik mig ud en sommerdag at høre.....'

Nordre Banevej

(Bymidte / 1918)

Indtil da kun benævnt 'Banevej'.

Men 1918 blev der både en Nordre og (på sydsiden af jernbanen) en Søndre Banevej. Den 'Søndre' blev i 1945 omdøbt til Erik Menvedsvej (se denne).

Nordre Banevej løb sammen med Lindevej i øst og med Slotsvej i vest med stiforbindelse langs slagteriet og jernbanen til Slagterivej, - men det var før Valdemar Sejrsvej.

Nordskovvej

(Tuse / 1972)

Tidligere benævnt 'Nordenskov Huse'. Nu helt lukket inde mellem jernbanen og Tuse Lågevej.

Se også *Tuse Skovvej*.

Nordvestvej

(Holbæk vest / 1918)

Byrådsreferat: 'Vejen mellem konsul Carl Petersens og direktør Kjærs villaer'.

Altså: vejen havde været der inden navngivningen, som fandt sted kort tid efter Merløses indlemmelse i Holbæk.

Villaen 'Vesterled' blev 1941 indrettet til Vandrerhjem. Bygningen blev 'tilbagekøbt' af kommunen 1959, men Vandrerhjemmet eksisterede endnu et år.

Byens første campingplads lå på det grønne område ved Vestre Skole. 1960 blev den flyttet til et bedre område ved Dragerupvej nær ved (gården) Rundingsholm og 1990 blev den flyttet til nuværende plads lidt syd for Mari-naen, Sofiesminde Allé, nu i FDM-regi. Holbæks første egentlige højhus – 'Kollektivhuset' – blev bygget her på Nordvestvej-arealet ned mod fjorden 1964. 'Vandrerhjemmet' blev brugt som arkitektkontor under byggeriet og derefter blev det inddraget som boliger under 'Kollektivhuset'.

Ny Hagedstedvej

(Gl. Hagedsted – Ny Hagedsted / 1972)

Vejen forbinder Kalundborgvej i syd og Gamle Hagedsted med kirke i nord – og midtvejs Hagedsted Huse, husmandslodderne fra udstykningsens tid.

1196 Hakestad, 1231 Hakestath.

'Hagen' her henviser til Tuse Næs og '-sted' er sted. Altså: 'Hagens bybyggelsessted'.

1 km fra Kalundborgvej finder man Holbæk Flyveplads, der har fungeret ca. 40 år med lidt forskellig start og landingsbane p.t. 565 m. Flyvepladsen ejes af Holbæk kommune, men drives af Air Holbæk, en forening med både aktive og passive medlemmer. Flyvepladsen er forsynet med DMI-vejrstation, eget benzinanlæg og 'hangar'. Der flyves rundture fra pladsen.

Adelers Allé i nabokommunen fra Fårevejle Kirkeby til Gislinge er Danmarks længste *lige* strækning (12 km) og en herlig indflyvningslinie fra nordvest til flyvepladsen.

Ny Sonnerupvej

(Tuse Huse/)

Det vestligste man kan komme på Kalundborgvej i Holbæk kommune er her. Reelt begynder vejen uden for kommunen – der, hvor Kalundborgvej bliver til 'Landevejen' – men selve ejendommen, der har givet vejen navn ligger i kommunen.

Adjektivet 'Ny' er tilføjet for ikke at tage fejl af 'den anden Sonnerupgård' øst for Holbæk.

Ny Tåstrupvej

(Holbæk øst / 1968)

'Ny-' markerer gerne, at her har man startet på en frisk, måske som udstykning fra en ejendom / landsby eller nybyggeri som her tæt ved 'det gamle Tåstrup'.

1199 nævnes som Tostethorp, en torplandsby, et udflyttersted. *-torp* er ændret til *-rup*.

Det er lidt svært at se det, men manden 'Tosti' har været initiativtageren – i hvert fald til 'Gamle Tåstrup'.

'Tosti' er kortform af 'Torsten'.

Nybyvej

(Vipperød / 1973)

Vejen fra Vipperød mod syd til en 'liden bo-plads' i en tilstødende kommune.

Nu ligger 'Nyby' desværre uden for Holbæk kommune, så den spændende forklaring på '-by' må frafalde.

På Lersøparkhjørnet ligger søen, der hørte til Vipperødgaard.

Nygade

(Bymidte / 1846)

Intet navn kunne passe bedre – dengang i 1846.

Senere blev der koblet andre navne på – mand og mand i mellem: 'Wall-street' og 'Fleet-street'. 'Hotel-gaden' kunne den såmænd også være kaldt.

En ny æra var i gang, da driftige mænd brød igennem 'Amtsskrivergaarden' – byens største og fornemste gård – og dermed ændrede bybilledet radikalt her syd for Ahlgade. Herinde bag de store længer/pakhuse lå amtsskriverens smukke have/park med plæner, sjældne træer og stor dam med svaner og robåd (ca. 3 tdr. land). Find et af de gamle bykort og fornem størrelsen. Sydgrænsen var nutidens jernbaneplads.

Vestgrænsen var nuværende Lindevej.

Årsagen til gadens 'gennembrud' hedder nok 'Dampbrænderiet', der som et af de største i Danmark skulle kunne producere 1 mio. liter

brændevin om året. Drømmen brast efter 4 år (kartoffelbrændevinen faldt ikke i folks smag og i forvejen var Holbæk også en af de største brændevinsbyer i Danmark) – *men Nygade var der*, lukket mod syd med et **plankeværk** ind mod 'Riffelhaven', 'Agentens Mark' (købm. P. Chr. Petersen).

Dette plankeværk (foran nuværende Jernbanehotel) var reelt en toldmur, krævet opsat af det kgl. Toldvæsen. 'Accisen' (afgift af varer indført i byen fra omegnen) eksisterede jo til 1851. ('Acciseboder' ved Strandporten (Ahlgade), Smedelund og Labæk).

Den første 'Amtsskrivergaard' (fra 1620) brændte 1717 og en rest blev åbenbart bevaret ved genopbygningen, for i dag kan man ane en gavl mellem det nuværende 'Klosterhus' (1910, arkitekt Vilh. Fischer) og den næste bygning. Tidligere billeder viser den flotte gavlmur, der blev døbt 'renaissancegavlen'. 'Wall-street' hentyder naturligvis til den række pengeinstitutter, der lå i denne – længdemæssigt – beskedne gade. Det første kom 1857 – og gaden er leveringsdygtig endnu. Ikke alle var der på samme tid.

Ikke alle hed det samme hele tiden.

Gaden har oplevet fusioner, likvidation og krak.

Mindst 12 forskellige skilte har smykket facaderne.

Ingen nævnt – ingen glemt.

'Fleet-street' knytter sig til de blad-huse, der lå her i gaden.

Nogle lå her længere end andre, men det har været et imponerende antal (vel nok 8 blad-hoveder med forskellig observans) for så lille en by.

Fusioner var ikke ukendt heller her, men i dag har byen kun én af de mange aviser – og ikke længere i gaden.

Pressehistorie med sublime redaktører og journalister (Nis Petersen var en af dem), der har præget debatten både her og andetsteds. *Gæstgiverier/hoteller* har også været en del af gadebilledet fra 'plankeværkets' tid og fra dengang der var rejsestald, kreatur- og hestemarked og dansetelt og --- alt kædet sammen

fra 1883 med Vestergade. Og efter jernbanens åbning kom der er par stykker til.

Flotte bygninger ligger her endnu, bygget som pengehus, bladhus eller spise-sovehus, men i dag med andet 'indhold'. Der burde sættes skilt på disse huse: 'Her lå...'

Biblioteket skal erindres. Stiftet 1885/1902 med Danmarks første bogbil 1929. Startet i klosteret, 1960 til den nuværende røde bygning ('Landmandsbanken') og ind i helt nyt kompleks 1994.

'**Plankeværket**' faldt 1874, da damphesten kom og Nygade blev gågade 1972 – næsten 100 år senere.

Peter Korsgaard '*På strøgtur med oldemor*' indeholder nogle meget beskrivende fotoer fra denne gade.

Som skrevet i starten: Nygade måtte være navnet. Men nu i 1874 var det uopfindsomt. *Jernbanegade* skulle have været navnet – fordi det var jo det, den var.

Nykøbingvej

(Holbæk vest - Audebo / 1972)

Før 19XX måtte man til Tuse ad Kalundborgvej før man drejede mod nord ad Tuse Lågevej helt til færgestedet ved Audebo - Gundestrup (færgestroer begge steder) for at tage retning mod Nykøbing. Inden Lammefjordsdæmningen 1877 måtte man endnu længere mod vest.

Eller man benyttede de små rofærger over små-fjordene.

Eller man tog damperen derop.

Den nyanlagte vej (1930'erne) langs jernbanen frem til Mårsø station/Tuse Lågevej blev kaldt 'Cementvejen' med henvisning til vejbelægningen.

Også andre vejstrækninger fik denne folkelige betegnelse. Det var en helt ny – men ikke holdbar – måde at vejbelægge på. Frosten skubbede pladerne. (se også *K. P. Danøvej*).

Nyvangsvej

(Eriksholm mark / 1918, 1972)

Vejen er i dag en blindtarm på 'Eriksholmvej', men har tidligere været i forbindelse

med 'Oldens Markvej', der nu er en tilsvarende blindtarm på 'Oldvejen'.

Vejen ender i dag i 'Nyvangs Huse'.

I længst forsvunden tid hørte 'Nyvang' til 'Bjergmarken' og efter udskiftningen 1777 byggede amtsforvalter With den første 'Nyvang'-gård 1779 – øst for 'Lille Grandløse By'.

Siden da har den skiftet ejer mange gange. I 1962 blev den købt af Holbæk kommune, kort efter solgt til staten / militært formål en snes år, hvorefter kommunen tilbagekøbte gård og tilliggender.

'Nyvang', som vi kender den er fra sidste halvdel af 1800'tallet med nyt stuehus fra 1911 og stadigvæk i kommunens besiddelse. 'Andelslandsbyen' (forh. Borgmester Bent Kristiansens 'hjerterbarn') er fra 1992, men det er en helt anden historie.

Nyvej

(Holbæk øst / 1930'erne)

Årsagen til, at vejen bliver nævnt i 'Byplansrapporten 1944' som eksempel på '*udstyknin-ger, der ikke var sikret effektiv forbindelse til andre bydele*' må søges i det forhold, at der ikke var andre veje i omegnen, da den blev anlagt øst for dengang '(Nordre) Dragerupvej'. Ej heller var der kollektiv transportmulighed. Men smigrende er det vel for de 16 hustande på denne lille blinde vej – den lå da ud til alfarvej, selv om det var lidt langt ude.

Næsby Gade

(Orø, Næsby / 1972)

Som Bybjerg (Orø's 'hovedstad') havde sin 'Gade', havde Næsby sin. 'Hovedstrøget' skulle jo i nymodens tid 'skiltes'.

1496-kortet er Næsby markeret som 'Næsbye Bye' – noget af en dobbeltkonfekt.

Næsbyvej

(Orø, Næsby / 1972)

Vejen fra Bybjerg ud på næsset har jo aldrig kunnet hedde andet.

1176 'Næsby', altså '*byen på Næsset*'.

På markerne øst for 'Salvig' fandt en fattig pige en dag i 1849 det pragtfulde *Orø-kors*,

Margrethekorset – men det er en hel speciel historie.

Det originale kors hænger på Nationalmuseet – og dronning Margrethe den Anden har en kopi, ligesom der hænger en kopi i Margrethe Kapellet her i byen. Guldsmeden er også leveringsdygtig i kopier.

Næs: en lille landtange, i gammeldansk 'nes', noget der hører til næsen, altså noget *der springer frem*.

Næsgårdsvej

(Orø, Næsby / 1972)

Vejen fører fra 'Næsby' helt ud til den yderste gård på 'Næsset', Orø.

Gården blev allerede 1798 flyttet ud på næsset, hvor den med sine 91 tdr. land var Næsby's største. Jorden var strandeng og let sandjord, men brødfødte alligevel en familie med børn i årene fremover.

En skræmmende beretning knytter sig til gården – men det er en anden historie.

Nøddeskellet

(Kisserup Strand /)

'Sommerhusområde'.

Et typisk sommerhusområde-navn, måske med relation til et hasselnøddehegn, som 'skel' mod marken.

Haslen hører til vore ældste planter og nødderne nyder vi – især ved juletid.

Fra gammel tid har der knyttet sig overtro til haslen. Kvisten blev brugt som ønskevist eller som hjælp til at finde skjulte skatte. Hasselbål Skt. Hansaften skærmede hørren mod heksene. Den beskyttede også mod lynild. Her kan ikke være tale om 'valnød', da den er frugt af enligstående træer, der næppe vil stå som skel/hegn.

Topmålet af romantik er at vandre hånd i hånd i nøddegangen.

Nørreled

(Holbæk øst / 1918)

En del af 'Møllevangen' uden helt at være en part af det velstrukturerede 'Bakkekam's -område'.

Her er næppe tale om 'et led', der er hængslet, men om det, der på gammeldansk hed 'leta' og betyder 'vej' eller 'retning'. Samme ord der findes i 'drage i ledning' (krigstogt).

Det nuværende vejkræds ved Kløvermarksvej, Bakkekammen var en smuk 'Rotunde' (en lille rund plads) indtil februar 1943.

Zone-redningskorpset havde sin Holbækstation i nr. 2 fra 1949-1962.

1989 oprettedes på Skyttensvej et Zone-museum, der desværre lukkede 2001 og flyttede til Danmarks Tekniske Museum i Helsingør.

Nørrestængevej

(Orø nordvest /)

Vejen fra Bybjerg (Orø's 'hovedstad') ud til den nordvestlige del af øen.

I ældre tid hed vejen 'Nørregærdevej' med henvisning til et stengærde, idet vejen er anlagt på et ryddet 'skelgærde'.

'Stænge' kan her tolkes som et 'aflukket område' – mod nord/ 'nørre' måske en 'afspærring'.

'Ved vejs ende' ligger en sidevej kaldet 'Stænget'.

Der findes intet tilsvarende mod syd/'søndre'.

Nørrevang

(Holbæk øst / 1924)

'Vangkvarteret' hører til 'Bjergmarken', der var Holbæks største vang, sat til 180 høveders græsning, når der hvert 3. år var Fælled på området.

'Fælleden' dyrkes ikke, men bruges kun til græsning. I ordet gemmer der sig både ordet 'fæ' (ko) og ordet 'land'.

'Høveder' er hornkvæg (ikke heste og får).

Vang: se ordforklaring omkr. 'jorder'.